



Republika e Kosovës
Republika Kosovo – Republic of Kosovo

Autoriteti i Aviacionit Civil
Autoritet Civilnog Vazduhoplovstva
Civil Aviation Authority

Generalni direktor Autoriteta za civilno vazduhoplovstvo Kosova,

U skladu sa članom 21.3, članom 61.2 i članom 67 Zakona br. 03/L-051 o civilnom vazduhoplovstvu,

Za svrhu regulisanja bezbednosti aerodroma sposobnih za javnu upotrebu i obavljanje vazduhoplovnog saobraćaja domaćih i međunarodnih operatera; direktiva neophodna za licenciranje, rad i održavanje takvih aerodroma,

Donosi sledeći:

PRAVILNIK br. 1/2008
O AERODROMIMA

Član 1
Oblast primene

Pravilnik se odnosi na aerodrome u službi vazdušnog saobraćaja domaćih i međunarodnih vazdušnih operatera.

Član 2
Definicija i tumačenje

U ovom Pravilniku:

“*Aerodrom*” podrazumeva određenu oblast na zemlji (uključujući zgrade, instalacije i opremu) predviđene, bilo u potpunosti ili delimično, za sletanje, poletanje i kretanje po zemlji vazduhoplova.

“*Aerodromska licenca*” podrazumeva licencu dobijenu od Autoriteta za civilno vazduhoplovstvo u skladu sa ovim Pravilnikom o radu aerodroma.

“*Aerodromske objekti i oprema*” podrazumevaju objekte i opremu unutar i izvan granica aerodroma koji su izgrađeni ili postavljeni i održavani a služe za sletanje poletanje i kretanje vazduhoplova po površini.

“*Priručnik za usluge i aerodromske operacije*” podrazumevaju uputstva obuhvaćena Zahtevom za licenciranje aerodroma u skladu sa Zakonom br. 03/L-051 o civilnom vazduhoplovstvu i ovom Regulativom, uključujući i sve dopune priručnika prihvaćene od strane ACV.

“*Operater aerodroma*” u odnosu na licencirani aerodrom, odnosi se na vlasnika aerodromske licence.

“*Annex 14*” označava Aneks “Aerodrome”, Knjiga 1, Čikaške konvencije.

“*Annex 13*” označava Aneks “Avionska nesreća i istraga” Čikaške konvencije.

“*Annex 15*” označava Aneks “Služba vazduhoplovnog informisanja ” Čikaške konvencije.

“*Annex 4*” označava Aneks “Vazduhoplovne karte” Čikaške konvencije.

“*Platforma*” označava određenu aerodromsku površinu predviđenu za smeštaj letelica u svrhu utovara i istovara putnika, pošte i prtljaga, punjenje goriva, parkiranje i održavanje.

“*ACV (CAA)*” označava Autoritet za civilno vazduhoplovstvo Kosova.

“*Licencirani aerodrom*” podrazumeva aerodrom čijem je operatoru odobrena aerodromska licenca.

“*Čikaška konvencija*” označava međunarodnu osnovu sporazuma o civilnoj avijaciji, formalno poznatu kao Konventa o međunarodnoj civilnoj avijaciji.

“*Servisni centar*” podrazumeva bilo koju osobu, firmu ili korporaciju sa stacionarnim sedištem na aerodromu koja obavlja aerodromsku delatnost ili služi za isporuke u vezi sa avijacijom.

“*Manevarska površina*” podrazumeva deo aerodroma predviđen za poletanje, sletanje i taksiranje vazduhoplova, isključujući platformu.

“*Marker*” podrazumeva objekat postavljen iznad površine u svrhu označavanja prepreka ili označavanja granica.

“*Oznake*” podrazumeva simbol ili grupu simbola postavljenih na površinu zone za kretanje u svrhu prenošenja aeronautičkih informacija.

“Zona kretanja” podrazumeva onaj deo aerodrome koji se koristi za poletanje, sletanje i taksiranje vazduhoplova, koji se sastoji od manevarske površine i platforme(i).

“Prepreka” u odnosu na aerodrom, podrazumeva sve fiksne (bilo privremene ili trajne) i mobilne objekte ili njihove delove koji su locirani u zoni predviđenoj za površinsko kretanje vazduhoplova ili koji prelaze iznad određene površine namenjene zaštiti vazduhoplova u letu.

“Zona bez prepreka (ZBP)” u odnosu na aerodrom, označava vazdušni prostor unutar dolazne površine, unutar prolazne površine, oivičenu površine za sletanje i onaj deo piste ograničen ovim prostorima, kroz koji ne prolazi ni jedna fiksna prepreka osim lagane i krhke sklopke neophodne za vazdušnu navigaciju.

“Zona limitirana za prepreke” podrazumeva više površina koje definišu vazdušni prostor na i oko aerodroma koje treba da budu oslobođene bilo kakvih prepreka u cilju obezbeđenja nesmetanog i bezbednog upravljanja letelicom i da bi se sprečilo da aerodrom postane neupotrebljiv zbog rasta prepreka oko aerodroma.

“Poletno-sletna staza” označava definisanu oblast uključujući uzletišta i zaustavišta, ako postoji, predviđenu da:

- a) smanji rizik od oštećenja letelica prilikom poletanja/sletanja; i
- b) zaštiti od letova iznad ove oblasti tokom uzletanja ili sletanja

“Sistem upravljanja bezbednosti” podrazumeva sistem za upravljanje bezbednosti aerodroma uključujući organizacionu strukturu, dužnosti, procedure, procese i mere za implementaciju sigurnosne politike aerodrome od strane aerodromskog operatora, koji kontroliše bezbednost na aerodromu, i sigurnosnu upotrebu aerodroma.

“Rulna staza” podrazumeva oblast koja sadrži rulnu stazu predviđenu da obezbedi manevrisanje letelicom na stazi za rulanje kao i da smanji rizik od oštećenja letelice slučajnim izletanjem sa staze.

“Nekorisna zona” podrazumeva deo oblasti kretanja koja ne služi i nije odgovarajuća za letelice.

“Radna zona” podrazumeva deo aerodroma u kojem su u toku radovi na održavanju ili izgradnji aerodroma.

POGLAVLJE 1

Licenciranje aerodroma

Član 3

Standardi licenciranja

Svaka preporuka za standarde je preporuka za Aerodromske standarde sadržana u Aneksu 14, ovom Pravilniku i drugim standardima određenim od strane ACV.

Član 4

Zahtev za aerodromsku licencu

4.1 Aerodromski operator koji namerava da obavlja vazdušni transport mora posedovati aerodromsku licencu dobijenu u skladu sa ovim Pravilnikom.

4.2 Aerodromski operator za koga aerodromska licenca nije neophodna može, svejedno, zatražiti aerodromsku licencu za koju nadoknada može biti naplaćena.

Član 5

Prijava za aerodromsku licencu

5.1 Kandidat može zatražiti od ACV aerodromsku licencu koja mu dozvoljava da upravlja aerodromom na lokaciji određenoj u zahtevu.

5.2 Zahtev mora biti u tačno određenoj formi i sadržati Priručnik za usluge i aerodromske operacije, i ukoliko je određena vrsta nadoknade propisana od strane Autoriteta ona mora biti uplaćena.

Član 6

Izdavanje aerodromske licence

6.1 Lice određeno Članom 6.2 može odobriti zahtev i izdati aerodromsku licencu kandidatu.

6.2 Pre izdavanja aerodromske licence, ACV mora biti uveren:
da su aerodromski objekti, usluge i oprema u skladu sa standardima Aneksa 14, ovim Pravilnikom i ostalim standardima propisanim od strane ACV;

da procedure za upravljanje aerodromom zadovoljavaju određene mere bezbednosti letelica;

da je postavljen efikasan sistem upravljanja bezbednosti aerodroma;

da je Priručnik za usluge i aerodromske operacije koji sadrži sve relevantne informacije o kandidatovom aerodromu pripremljen i predat u skladu sa odredbama pravilnika;

da je CVA uverena da će kandidat biti u mogućnosti da upravlja i održava aerodrom valjano.

Član 7

Odbijanje izdavanja aerodromske licence

Ukoliko CVA odbije da izda aerodromsku licencu, CVA mora kandidatu dostaviti pismeno obaveštenje o odbijanju, kao i razloge za to, najkasnije 14 dana od dana donošenja odluke.

Član 8

Overavanje uslova

8.1 ACV može odobriti aerodromsku licencu pod uslovom da su ispunjeni svi neophodni uslovi u interesu bezbednosti.

8.2 ACV će kandidatu dostaviti pismenu belešku o razlozima zahtevanja određenih uslova za dobijanje licence.

Član 9

Dužina trajanja aerodromske licence

9.1 Aerodromska licenca važi 5 godina od datuma izdavanja licence.

9.2 Vlasnik aerodromske licence dužan je da plati nadoknadu za održavanje licence propisanu od strane CVA.

Član 10

Otkazivanje aerodromske licence

10.1 Vlasnik aerodromske licence mora dostaviti CVA najmanje 60 dana ranije pismenu belešku o datumu odustajanja od licence kako bi određene akcije mogle biti preduzete.

10.2 ACV će poništiti licencu datuma naznačenog u belešci.

Član 11

Poništavanje ili suspenzija aerodromske licence

11.1 ACV može suspendovati ili poništiti aerodromsku licencu ako postoje osnovane sumnje za verovanje:

da su uslovi na koje se licenca odnosi prekršeni; ili

da objekti, operacije ili održavanje ne ispunjavaju standarde za bezbednu vazдушnu navigaciju.

11.2 Pre suspenzije ili poništavanja aerodromske licence ACV vlasniku mora dostaviti belešku koja iznosi činjenice i okolnosti koje opravdavaju suspenziju ili poništavanje i poziv da vlasnik prikaže razloge u pisanoj formi i u razumnom roku, zašto licenca ne bi trebala da bude suspendovana ili poništena.

11.3 ACV će uzeti u razmatranje sve razloge koje vlasnik navede u dozvoljenom roku pre nego što donese odluku o suspenziji ili poništavanju licence.

11.4 Beleška o suspenziji ili poništavanju stupa na snagu dana kada bude uručena vlasniku aerodromske licence.

Član 12

Prenos aerodromske licence

12.1 ACV može odobriti prenos aerodromske licence na novog operatora aerodroma u slučajevima kada:

- postojeći vlasnik aerodromske licence u pisanom obliku obavesti ACV najmanje 60 dana pre nego što će prestati sa operacijama na aerodromu;
- postojeći vlasnik aerodromske licence u pisanom obliku obavesti ACV ime novog operatora;
- novi vlasnik u pisanom obliku najmanje 45 dana pre nego što postojeći vlasnik aerodromske licence prestane sa radom na aerodromu, zatraži od ACV da se na njega prenese postojeća aerodromska licenca; i
- novi operator ispuni uslove propisane Članom 6.2

12.2 Ukoliko ACV ne odobri prenos aerodromske licence, AVC mora dostaviti kandidatu pisanu belešku o odbijanju, kao i o razlozima odbijanja.

Član 13

Izmene/dopune aerodromske licence

ACV može, ukoliko su uslovi iz Člana 6.2, Člana 18 i Člana 19 ispunjeni, izmeniti aerodromsku licencu ukoliko dođe do:

- promene operatora aerodrome
- promene načina korišćenja ili određenih operacija aerodroma
- promene granica aerodrome
- vlasnik licence zahteva izmenu/dopunu

POGLAVLJE 2

Priručnik za usluge i aerodromske operacije

Član 14

Priprema Priručnika za usluge i aerodromske operacije

14.1 Operator licenciranog aerodroma mora imati priručnik, poznatiji kao Priručnik za usluge i aerodromske operacije, za taj aerodrom.

14.2 Priručnik za usluge i aerodromske operacije mora:

- biti otkucan ili odštampan i potpisan od strane operatora aerodroma;
- biti u obliku lakom za uvid;

- imati sistem za beleženje prihvata stranica i amandmana, a uz to, trebao bi da sadrži stranice za zapis revizija; i

- biti organizovan tako da olakša pripremu i uvid u procese.

Član 15

Dostupnost Priručnika za usluge i aerodromske operacije

15.1 Operator aerodroma mora obezbediti za CVA kompletnu i važeću kopiju Priručnika za usluge i aerodromske operacije.

15.2 Operator aerodroma mora čuvati najmanje jednu kompletnu i važeću kopiju Priručnika za usluge i aerodromske operacije na aerodromu, kao i najmanje jednu kopiju u upravi ukoliko se ona ne nalazi na aerodromu.

15.3 Operator licenciranog aerodroma mora čuvati kopije Priručnika za usluge i aerodromske operacije navedene u članovima iznad u štampanoj formi.

15.4 Ostale kopije priručnika mogu se čuvati u elektronskoj formi

Član 16

Informacije koje treba da sadrži Priručnik za usluge i aerodromske operacije

16.1 Operator licenciranog aerodroma mora da obuhvati u Priručnik za usluge i aerodromske operacije sve stavove navedene u Aneksu ovog Pravilnika; u onoj meri u kojoj se odnose na taj aerodrom.

16.2 Ukoliko ACV oslobodi operatora aerodroma, po Članu 33.1 od usaglašavanja sa nekim uslovom navadenim u Članu 6.2, Priručnik za usluge i aerodromske operacije mora prikazati identifikacioni broj dat za to izuzeće od strane AVC i datum kada je to izuzeće stupilo na snagu, kao i sve uslove koji su doveli do toga da taj izuzeće bude donešeno.

16.3 Ukoliko neki stav nije obuhvaćen Priručnikom za usluge i aerodromske operacije jer nije primenjiv za taj aerodrom, operator aerodroma mora navesti u priručniku:

- da taj stav nije primenjiv

- razloge neprimenjivosti

Član 17

Izmene i dopune informacija

17.1 Operator aerodroma mora menjati ili dopuniti Priručnik za usluge i aerodromske operacije kadgod je to potrebno, u cilju održavanja tačnosti priručnika

17.2 Da bi održalo tačnost Priručnika za usluge i aerodromske operacije, ACV može izdati pisane direktive operatoru aerodroma da izmeni ili dopuni priručnik prema uputstvima.

Član 18

Obaveštenje o izmeni

Operator aerodroma mora obavestiti ACV što je pre moguće, o bilo kakvoj izmeni koju bi operator želeo da napravi u Priručniku za usluge i aerodromske operacije

Član 19

Odobranje Priručnika za usluge i aerodromske operacije od strane ACV

ACV će odobriti Priručnik za usluge i aerodromske operacije i sve dodatke uz to, ukoliko ispunjavaju uslove predviđene ovim poglavljem.

Član 20

Kontrola Priručnika za usluge i aerodromske operacije

Operator licenciranog aerodroma mora postaviti kontrolora Priručnika za usluge i aerodromske operacije. Funkcija kontrolora Priručnika za usluge i aerodromske operacije je da osigura:

- da se zapisnici o održavanju priručnika dostave vlasniku svake kopije, celog ili dela priručnika; i
- da se ažuriranje priručnika obezbedi za svakog pojedinačnog imaoa

POGLAVLJE 3

Obaveze operatora aerodroma

Član 21

Pridržavanje određenih standarda

21.1 Operator aerodroma dužan je da se pridržava određenih standarda određenih Članom 3 i drugih uslova određenih u licenci saglasnoj Članu 8.1 i 33.1

21.2 Operator licenciranog aerodroma dužan je da osigura da se aerodromske operacije i održavanje aerodroma obavljaju sa odgovarajućim stepenom brige i pažnje.

21.3 Operator licenciranog aerodroma dužan je da navede ime i položaj sledećih odgovornih lica koje treba da odobri ACV: Odgovornog menadžera (osobe koju je odredio vlasnik aerodromske licence da bude zadužena za usaglašavanje sa kriterijumima za licencu), Upravnika za bezbednost (osoba odgovorna za implementaciju Sistema upravljanja bezbednosti aerodroma) i Operativnog upravnika (osoba odgovorna da dnevne operacije budu u skladu sa Priručnikom za usluge i aerodromske operacije i aktuelnim pravilnikom).

21.4 Operator aerodroma mora navesti imena i položaj ostalog visokog osoblja kao i niz instrukcija i okolnosti u kojima se od njih zahteva da deluju.

Član 22

Kvalifikovanost operativnog i osoblja zaduženog za održavanje

22.1 Operator aerodroma je dužan da zaposli adekvatan broj kvalifikovanog i stručno obučenog osoblja sposobnog za obavljanje svih kritičnih aktivnosti aerodromskih operacija i održavanja.

22.2 Ukoliko je ACV ili drugo vladino telo propisalo odgovarajuće licence za osoblje navedeno u Članu 22.1 operator aerodroma dužan je da zaposli isključivo osobe koje poseduju takvu licencu.

22.3 Operator aerodroma dužan je da sprovodi program održavanja i nadogradnje znanja zaposlenih navedenih u Članu 22.1

Član 23

Aerodromske operacije i održavanje aerodroma

23.1 Ukoliko ACV ne izda drugačija uputstva, operator aerodroma je dužan da obavlja aerodromske operacije i održavanje aerodroma u skladu sa procedurama navedenim u Priručniku za usluge i aerodromske operacije.

23.2 U cilju bezbednosti letelica, ACV može dati pisana uputstva operatoru aerodroma za izmenu procedura navedenih u Priručniku za usluge i aerodromske operacije.

23.3 Operator aerodroma dužan je da obezbedi odgovarajuće i efikasno održavanje aerodromskih objekata.

Član 24

Sistem upravljanja bezbednosti operatora aerodroma

24.1 Operator aerodroma dužan je da uspostavi sistem upravljanja bezbednosti na aerodromu sa opisom strukture organizacije i dužnosti, ovlašćenja i odgovornosti službenika te strukture, sa ciljem da se obezbedi da se operacije obavljaju na strogo određen način i da su unapređene gde je to bilo moguće.

24.2 Operator aerodroma je dužan da obaveže sve korisnike aerodroma uključujući i operatore koji koriste aerodrom kao bazu i koje svoje aktivnosti izvode nezavisno od aerodroma a imaju veze sa letovima ili prihvatom vazduhoplova, da operišu u skladu sa zahtevima koji su u vezi sa bezbednosnim aspektima aerodroma zahtevanim od strane operatora, kao i da nadgleda takve aktivnosti.

24.3 Operator aerodroma dužan je da od svih korisnika aerodroma, uključujući i operatore koji koriste aerodrom kao bazu i organizacije navedene u Članu 24.2, zahteva kooperativnost u promociji bezbednosti na aerodromu, kao i bezbednom korišćenju aerodroma i da odmah obaveste operatora aerodroma o nezgodama, incidentima, nedostacima i greškama koje mogu uticati na bezbednost.

Član 25

Interne provere i izveštaji o bezbednosti operatora aerodroma

25.1 Operator aerodroma dužan je da sprovodi proveru sistema upravljanja bezbednosti, uključujući inspekciju opreme i aerodromskih objekata. Provera mora obuhvatiti i sopstvenu funkcionalnost operatora aerodroma.

25.2 Provere navedene u Članu 25.1 moraju se sprovoditi svakih 12 meseci ili manje, kao što je ugovoreno sa ACV.

25.3 Operator aerodroma obavezan je da osigura da su izveštaji o proverama, uključujući i izveštaje o aerodromskim objektima, uslugama i opremi, urađeni od strane odgovarajućih kvalifikovanih eksperata za bezbednost.

25.4 Operator aerodroma dužan je čuva kopiju/e izveštaja navedenih u Članu 25.3 u periodu od dve godine. Operator aerodroma dužan je dostaviti kopiju izveštaja ACV.

25.5 Izveštaji navedeni u Članu 23.3 moraju biti izrađeni i potpisani od strane osoba koje su izvršile provere i inspekcije.

Član 26

Pristup aerodromu

26.1 Osobe ovlaštene od strane ACV mogu izvršiti inspekciju i testirati objekte, usluge i opremu, dokumente i beleške operatora, kao i proveru sistema uprave aerodroma pre nego što je licence za aerodrom odobrena ili obnovljena, kao i posle toga, u bilo koje vreme, u svrhe provere bezbednosti aerodroma.

26.2 Operator aerodroma mora, na zahtev osoblja navedenog u Članu 26.1, omogućiti pristup na bilo koji deo aerodroma ili aerodromskog objekta, kao i opremi, zapisima, dokumentima i osoblju aerodroma u svrhu navedenu u Članu 26.1.

26.3 Operator aerodroma dužan je da saraduje u sprovođenju aktivnosti navedenih u Članu 26.1.

Član 27

Obaveštavanje i izveštavanje

27.1 Operator aerodroma obavezan je da se pridržava određenih rokova prilikom obaveštavanja i izveštavanja ACV, kontrole letenja i pilota, u skladu sa ovim pravilnikom.

27.2 Operator aerodroma dužan je da isprati sve informacije objavljene u Aeronautičkoj Informativnoj Publikaciji (Aeronautical Information Publication - AIP), njenim dopunama i amandmanima, Obaveštenja avijatičarima (Notice To Airman – NOTAMS), pred-letne informacije i aeronautičke informativne objave Aeronautičke Informativne Službe (Aeronautical Information Service - AIS), kao i da obavesti AIS o bilo kakvoj netačnoj informaciji u podacima koja se odnosi na taj aerodrom.

27.3 Operator aerodroma dužan je da obavesti AIS i ACV u pisanoj formi najkasnije 60 dana pre nastanka bilo kakve promene na aerodromskim objektima, opremi ili novou uslugu na aerodromu koja je unapred planirana i koja bi mogla uticati na tačnost informacija sadržanih u nekoj od AIS publikacija nevedenih u Članu 27.2.

27.4 U skladu sa zahtevom iz Člana 27.5, operator aerodroma dužan je da odmah detaljno obavesti AIS, kontrolu letenja i letačku operativu o bilo kakvim okolnostima za koje operator zna poput:

a) prepreke, opstrukcije, opasnosti:

- bilo kakva projekcija objekta u krugu zone limitirane za prepreke na aerodromu; i
- postojanje bilo kakve opstrukcije ili uslova opasnih po bezbednost avijacije na ili u blizini aerodroma

b) nivo usluga

- smanjenje nivoa usluga na aerodromu objavljenih u nekoj od publikacija AIS navedenih u Članu 27.2.

c) zona kretanja

- zatvaranje bilo koje zone kretanja na aerodromu; i

d) bilo koji drugi uslov koji bi mogao uticati na bezbednost vazduhoplovstva na aerodromu a za koje je upozorenje garantovano.

27.5 Kada operatora aerodroma nije u mogućnosti da o okolnostima navedenim u Članu

27.4 obavesti kontrolu letenja i letačku operativu u skladu sa pravilima, operator je dužan da odmah obavesti posade letelica koje bi mogle biti ugrožene uticajem tih okolnosti.

Član 28 **Posebne inspekcije**

Operator aerodroma je dužan da izvrši ili obezbedi inspekciju aerodroma, ako okolnosti zahtevaju, u svrhu bezbednosti i to:

- što je pre moguće, nakon nesreće ili incidenta vazduhoplova u skladu sa značenjem ovih termina definisanih u situacijama navedenim u ICAO Aneks 13 i Državnim obaveštajnim procedurama o obaveštavanju o incidentima i nesrećama

- tokom perioda izgradnje ili opravke aerodromskih objekata ili opreme koji su od značaja za bezbednost vazdušnih operacija; i
- u bilo koje vreme kada su uslovi na aerodromu takvi da mogu uticati na bezbednost avijacije.

Član 29

Uklanjanje prepreka sa aerodromskih površina

Operator aerodroma dužan je da ukloni ili obezbedi uklanjanje svih prepreka ili vozila koja se smatraju opasnim za bezbednost aerodromskih površina.

Član 30

Postavljanje upozorenja

Kada vazduhoplov u niskom letu na ili u blizini aerodroma, ili vazduhoplov koja rula mogu biti opasni po ljude ili zemaljski saobraćaj operator aerodroma je dužan da:

- postavi znak upozorenja o opasnosti na bilo koji javni put koji se nalazi u blizini manevarskih površina; ili
- ukoliko takav put nije pod kontrolom operatera aerodroma, da obavesti odgovorne vlasti koje su zadužene za postavljanje takvih znakova upozorenja na postojanje opasnosti.

Član 31

Čuvanje zapisnika

Vlasnik aerodromske licence dužan je da vodi i čuva zapisnike o obukama i inspekcijama.

Član 32

Uspostavljanje ostalih službi

Operator aerodroma dužan je da omogući rad ostalim autoritetima odgovornim za kontrolu granice, imigraciju, korisničke, zdravstvene i ostale servise.

Član 33

Izuzeće

33.1 ACV može, u pisanoj formi, operatoru aerodroma odobriti izuzetak od određenih mera ovog pravilnika.

33.2 Pre nego što odluči da odobri izuzeće, ACV mora razmotriti sve relevantne okolnosti u interesu bezbednosti.

33.3 Odstupanje operatora uslovljeno je time da se operator prilagodio uslovima i procedurama određenih od strane ACV u aerodromskoj licenci, u interesu bezbednosti.

33.4 Kada aerodrom ne ispunjava standarde navedene u Članu 3, ACV može odobriti izuzeće, nakod pregleda svih aeronautičkih studija urađenih od strane operatora

aerodroma, jedino ako operator na drugi način osigura uslove i obavljanje procedure na nivu bezbednosti ekvivalentnu utvrđenim standardima.

33.5 Odstupanje od standarda, uslova i procedura navedenih u Članu 8.1 mora biti potvrđeno u aerodromskoj licenci, ili pisanom beleškom. Ukoliko je izuzeće dobijeno pisanom beleškom mora biti pripojeno Priručniku za usluge i aerodromske operacije

Član 34 **Stupanje na snagu**

Ovaj Pravilnik stupa na snagu 27 Novembra 2008.

Dritan Gjonbalaj
Generalni direktor Autoriteta Civilnog Vazduhoplovstva

Aneks

Pojedinosti koje moraju biti obuhvaćene Priručnikom za usluge i aerodromske operacije

Deo 1 Opšte

Opšte informacije, uključujući sledeće:

- a. svrha i namena Priručnika za usluge i aerodromske operacije;
- b. propisi za aerodromske licence i priručnik onako kako je zahtevano nacionalnim propisima;
- c. uslovi za korišćenje aerodroma - izjava kojom seosigurava da će aerodrom sve vreme kada je moguće obavljati operacije poletanja i sletanja biti dostupan svima pod istim uslovima;
- d. ime i status Odgovornog menadžera (osobe koju je odredio vlasnik aerodromske licence da bude zadužena za usaglašavanje sa kriterijumima za licencu), Upravnika za bezbednost (osobe odgovorne za implementaciju Sistema upravljanja bezbednosti aerodroma) i Operativnog upravnika (osobe odgovorne da dnevne operacije budu u skladu sa Priručnikom za usluge i aerodromske operacije i aktuelnim pravilnikom).
- e. imena i položaj ostalog visokog osoblja kao i niz instrukcija i okolnosti u kojima se od njih zahteva da deluju.
- f. dostupnost sistem aeronautičkog informisanja i proceduru za njegovo korišćenje;
- g. sistem za snimanje kretanja letelica, i
- h. obaveze operatora aerodroma

Part 2

Pojedinosti o aerodromskoj lokaciji

Opšte informacije, uključujući sledeće:

- a. plan aerodroma sa glavnim objektima za obavljanje operacija uključujući, pojedinačno, lokaciju svakog indikatora vetra;
- b. plan graničnog pojasa aerodroma.
- c. plan udaljenosti aerodroma od najbližeg grada ili naseljenog područja, i svih aerodromskih objekta i opreme van graničnog pojasa aerodroma; i
- d. pojedinosti oko prava svojine
 - i) lokacije aerodroma

- ii) ukoliko granice aerodroma nisu definisane u dokumentima o pravu svojine, onda plan vlasništva nad lokacijom koji pokazuje granični pojas i poziciju aerodroma.

Deo 3

Pojedinosti oko aerodromskih izveštaja

Aeronautički Informativni Servis (Aeronautical Information Service - AIS)

3.1 Opšte informacije

- a) ime aerodroma;
- b) lokacija aerodroma;
- c) geografske koordinate referentne tačke aerodroma (Aerodrome Reference Point) određene po Svetskom geodetskom sistemu (World Geodetic System - 1984 (WGS - 84)
- d) nadmorska visina aerodroma i magnetna varijacija;
- e) nadmorska visina svakog praga i magnetne varijacije, nadmorska visina kraja poletno-sletne staze i svih značajnijih viših ili nižih tačaka na poletno-sletnoj stazi, kako i najvišu nadmorsku visinu zone dodira kod poletno-sletne staze sa preciznim pristupom;
- f) referentna temperatura aerodroma;
- g) detalji o radio navigacionim sredstvima na aerodromu; i
- h) ime operatora aerodroma, kao i adresa i telefonski brojevi na kojima operatora aerodroma može biti kontaktiran u svako doba.

3.2 Dimenzuje aerodroma i slične informacije

Opšte informacije, uključujući sledeće:

- a) poletno-sletna staza – tačan položaj, dužina, širina, položaj pragova, nagib, vrsta površinskog materijala, tip i postojanje slobodne zone na uzletištu, postojanje zone bez prepreka;
- b) dužina, širina i vrsta površinskog materijala staze, zone bezbednog zaustavljanja, zaustavilišta;
- c) dužina, širina i vrsta površinskog materijala rulne staze;
- d) vrsta površinskog materijala platforme i stajališta;
- e) dužina zone bez prepreka i profil zemljišta;

- f) vizuelna sredstva za procedure prilaza, tip osvetljenja (PAPI/APAPI i T-VASIS/AT-VASIS), označavanje i osvetljenje poletno-sletne staze, rulne staze, i platformi; ostali vizelni pokazivači i sredstva za kontrolu na rulnici (uključujući i pozicije za čekanje na pisti, središnje pozicije za čekanje i zaustavna svetla) i platforme, lokaciju i tip vizuelnih sredstava navođenja; mogućnosti napajanja osvetljenja;
- g) lokaciju i frekvenciju VOR na poziciji provere na aerodromu;
- h) lokaciju i opis rulnih staza;
- i) geografske koordinate svakog praga;
- j) geografske koordinate odgovarajućih tački centralne linije rulne staze;
- k) geografske koordinate svakog stajališta;
- l) geografske koordinate i najviši nivo značajnih prepreka u prilaznim i zonama poletanja/sletanja, u zonama kruženja i zonama oko aerodroma. (Ove informacije je najbolje mogu biti prikazane u formi mapa poput onih što se traže za pripremu izdanja aeronautičkih informacija (AIP) kao što je navedeno u Aneksu 4 i 15 Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu);
- m) vrsta površinskog sloja i nosivost određena korišćenjem ACN - PCN metode;
- n) jednu ili više lokacija predletne provere visinomera na platformi i njenu visinu;
- o) deklarisanе distance (TORA, TODA, ASDA i LDA);
- p) podatke i metod za kalkulaciju deklarisanе distance i visine na početku i na kraju svake deklarisanе distance;
- q) metodu kalkulacije smanjene deklarisanе distance i proceduru za njeno primenjivanje;
- r) plan uklanjanja oštećenih letelica: telefon, teleks, brojevi faksa, e-mail adresa koordinatora za uklanjanje oštećenih letelica na ili u blizini zona za kretanje; informacije o mogućnostina uklanjanja onespoblijenih letelica – izražene prema najvećoj letelici koju je aerodrom u mogućnosti da ukloni; i
- s) protivpožarna i spasilačka služba: nivo osigurane zaštite, izražen prema kategoriji spasilačke i protivpožarne usluge u odnosu na najveći avion koji koristi aerodrom i tipu i količini sredstava agenasa za gašenje požara dostupnih aerodromu. Nivo obezbeđene zaštite ne sme biti manji od jedne kategorije ispod determinisane kategorije.

DEO 4

Pojedinosti operativnih procedura na aerodromu i mere bezbednosti

4.1 Aerodromski izveštaji

Opis Procedura o promenama informacija o aerodromu podnetih u AIP i Procedure za podnošenje zahteva (za) NOTAM uključuju sledeće:

a) prijavljivanje svih promena ACV-u, čuvanje informacija o prijavi promena, za vreme kao i van radnog vremena aerodroma; i

b) imena i uloge ljudi odgovornih za obaveštavanje, brojeve njihovih telefona na kojima su dostupni za vreme kao i van radnog vremena i adresu i brojeve telefona, dobijene od ACV, na koje se date promene trebaju prijaviti ACV.

4.2 Pristup zonama kretanja na aerodromu

Pojedinosti procedura uspostavljenih u koordinaciji sa agencijom odgovornom za sprečavanje nezakonitog mešanja u oblast funkcionisanja civilne avijacije na aerodromu, za sprečavanje neovlašćenog ulaska osoba, vozila, opreme, životinja i ostalog u zonu kretanja na aerodromu uključuje sledeće:

a) jasno definisanu ulogu aerodromskog operatera, aviooperatera, baznih operatera, aerodromskog obezbeđenja, ACV i drugih državnih organa u vezi sa ovom problematikom; i

b) imena i uloge osoblja odgovornog za kontrolu pristupa aerodromu i njihove telefonske brojeve na kojima su dostupni za i van radnog vremena.

4.3 Plan za vanredne situacije

Pojedinosti plana za vanredne situacije uključuju sledeće:

a) plan delovanja u slučaju nastalih vanrednih situacija na aerodromu i u njegovoj blizini, uključujući i kvar aviona u letu, požare u objektu, sabotazu, pretnju bombom (u avionu ili u objektu), nezakonito preuzimanje aviona i pokrivajući moguće incidente na aerodromu "za vreme uzbune" i "posle uzbune";

b) detalje testova za objekte i opremu aerodroma koji se koriste u hitnim situacijama, kao i učestalost tih testova;

c) detalje o vežbama za testiranje plana za vanredne situacije, uključujući i učestalost tih vežbi;

d) spisak organizacija, agencija i odgovornih osoba na i van aerodroma, sa opisom njihovih uloga; njihovi brojevi telefona, faksa i email adrese, SITA adrese i radio frekvencije u kancelarijama;

e) uspostavljanje aerodromskog komiteta za vanredne situacije koji bi bio zadužen za delovanje u vanrednim situacijama;

f) određivanje odgovorne osobe koja je na licu mesta zadužena za vođenje svih operacija u vanrednim situacijama.

4.4 Protivpožarna i spasilačka služba

Pojedinosti o objektima, opremi, osoblju i procedurama za ispunjavanje uslova za spasilačku i protivpožarnu službu, uključujući imena i uloge osoba odgovornih za obavljanje spasilačke i protivpožarne službe na aerodromu.

4.5 Inspekcije zona kretanja i zone bez prepreka na aerodromu od strane operatora aerodroma

Opis procedura za inspekciju zona kretanja i zone bez prepreka na aerodromu uključuje sledeće:

- a) pripremu za vršenje pregleda, uključujući merenje koeficijenta trenja i količine vode na pisti i rulnoj stazi, za vreme i van radnog vremena aerodroma
- b) način i sredstva za komunikaciju sa kontrolom leta za vreme inspekcije;
- c) način za vođenje dnevnika inspekcije kao i mesto na kom će se on čuvati;
- d) učestalost i vreme izvršenih pregleda;
- e) listu provere pregleda;
- f) način za izveštavanje o rezultatima inspekcije i za preduzimanje koraka za ispravljanje grešaka uočenih inspekcijom; i
- g) imena i uloge osoba odgovornih za vršenje inspekcije i njihove telefonske brojeve na koje su dostupni za i van radnog vremena.

4.6 Sredstva za popravljavanje vidljivosti i elektrifikacioni sistem

Opis procedura za inspekciju i održavanje aeronautičkih svetala (uključujući i osvetljavanje prepreka), oynaka, markera i elektrifikacionih sistema uključuje sledeće:

- a) pripremu za vršenje pregleda za i van radnog vremena aerodroma i listu provere pregleda:
- b) način za čuvanje rezultata inspekcije i za preduzimanje koraka za ispravljanje uočenih nepravilnosti;
- c) način za vršenje svakodnevnog održavanja i održavanja u hitnim slučajevima;
- d) organizovanje sekundarnog (pomoćnog) sistema napajanja, ako ga ima, i ako je primenjivo, pojedinosti oko bilo koje druge metode za nošenje sa delimičnim ili potpunim kvarom sistema.

- e) imena i uloge osoba odgovornih za inspekciju i održavanje osvetljenja i brojeve telefona na koje mogu biti kontaktirani za i van radnog vremena.

4.7 Održavanje zone kretanja

Pojedinosti oko objekata i procedure za održavanje zone kretanja uključuju:

- a) način za održavanje asfaltiranih površina;
- b) način za održavanje neasfaltiranih površina i rulnih staza; i
- c) način za održavanje sistema odvodnjavanja na aerodromu.

4.8 Bezbednost pri radovima na aerodromu

Procedura za planiranje i izvršavanje radova na bezbedan način (uključujući radove koji se moraju na brzinu uraditi) u ili u blizini zone kretanja, a koji mogu obuhvatiti i zone bez prepreka uključuje sledeće:

- a) ugovaranje načina komunikacije sa kontrolom leta za vreme izvođenja radova;
- b) imena, brojeve telefona i uloge svih osoba i organizacija odgovornih za planiranje i izvršavanje radova i održavanje kontakta sa tim osoba i organizacijama tokom cele operacije;
- c) imena svih aerodromski baznih operatera i aviooperatera koji treba da budu obavешteni o radu i njihove brojeve telefona na kojima su dostupni za i van radnog vremena; i
- d) distributivnu listu plana rada, ako je potrebna.

4.9 Upravljanje platformom

Opis procedure za upravljanje platformom:

- a) koordinacija između kontrole leta i jedinice za upravljanje platformom;
- b) način odabira parking pozicija za avione;
- c) način startovanje motora i izdavanje dozvole za traktor za vuču;
- d) služba za signalizaciju; i
- e) FOLLOW ME (Prateče) vozila

4.10 Obezbeđivanje sigurnosti na platformi

Procedura za obezbeđivanje sigurnosti na platformi uključuje:

- a) zaštitu od udara struje vazduha iz mlaznih motora
- b) primenjivanje zaštitnih mera za vreme točenja goriva u ili iz aviona;
- c) metenje platforme
- d) čišćenje platforme
- e) načine za izveštavanje o incidentima i nesrećama na platformi; i
- f) način procene pridržavanja bezbednosnih pravila svog osoblja koje radi na platformi.

4.11 Kontrola vozila u vazdušnoj zoni

Opis procedure za kontrolu vozila koja se kreću u ili u blizini zone kretanja uključuje sledeće:

- a) detalje o pravilima u saobraćaju koja su primenjiva (uključujući ograničenja brzine i način za sprovođenje pravila); i
- b) metodu za izdavanje dozvola za vožnju za vozila koja se kreću u zoni kretanja.

4.12 Opasnost od divljači

Opis procedure za rad u situacijama opasnim po avion izazvanim prisustvom ptica ili sisara u zoni letenja ili u zoni kretanja uključuje:

- a) procenu opasnosti od divljači
- b) način za sprovođenje plana kontrole divljači; i
- c) imena i uloge osoba zaduženih za rešavanje problema opasnosti od divljači i njihove brojeve telefona na kojima su dostupni za i van radnog vremena.

4.13 Kontrola prepreka

Detalji oko vođenja procedure za:

- a) nadzor i snimanje prepreka koje su više od dozvoljene granice, njihov opis, visinu i lokaciju i njihovo osvetljavanje;
- b) nadzor površine bez prepreka i Mapa tipa A za prepreke na površini za poletanje;
- c) kontrola prepreka u zoni nadležnosti operatora
- d) nadzor zgrada i objekata, tj njihovih visina u granicama zone bez prepreka;
- e) kontrolu novih izgradnji u okolini aerodroma; i

- f) obaveštavanje ACV-a o prirodi i lokaciji prepreka i svakog naknadnog dodavanja ili uklanjanja prepreka i ako je potrebno izmenjivanje publikacije u AIS-u.

4.14 Plan za uklanjanje oštećenih aviona

Procedura za uklanjanje oštećenih aviona na ili u okolini zone kretanja uključuje sledeće:

- a) uloge aerodromskog operatera i vlasnika aviona u registraciji aviona
- b) način obaveštavanja vlasnika uverenja o registraciji
- c) način za održavanje veze sa kontrolom leta
- d) način za nabavljanje opreme i ljudstva neophodnih za uklanjanje oštećenih aviona; i
- e) imena i uloge svog osoblja zaduženog za uklanjanje oštećenih aviona kao i njihovi brojeve telefona.

4.15 Rukovanje opasnim materijama

Detalji procedure za bezbedno rukovanje i skladištenje opasnih materija na aerodromu uključuju sledeće:

- a) pripremu posebnih zona na aerodromu pripremljenih za skladištenje zapaljivih tečnosti i svih drugih opasnih materija; i
- b) metodu koje se treba pridržavati pri isporučivanju, skladištenju, premeštanju i rukovanju opasnim materijama.

4.16 Rad pri slaboj vidljivosti

Opis procedura za rad pri slaboj vidljivosti, uključujući i merenje i izveštavanje o vidljivosti na pisti i ako je potrebno i imena i brojeve telefona na kojima se mogu dobiti za i van radnog vremena osobe koje su zadužene za merenje vidljivosti na pisti.

Ukoliko je pri sniženoj vidljivosti rad dozvoljen, procedure za zaštitu piste za vreme takvih perioda

4.17 Zaštita rada i navigacionih sredstava

Opis procedure za zaštitu rada i radio-navigacionih pomoćnih sistema lociranih na aerodromu i za osiguravanje njihovog rada punim kapacitetom uključuje sledeće:

- a) način za kontrolu aktivnosti u blizini radara i navigacionih sistema;

- b) načine za održavanje lokacije u blizini ovih instalacija; i
- c) nabavku i postavku znakova za opasnost od radioaktivnih mikrotalasa.

DEO 5. - Uprava aerodroma i sistem kontrole bezbednosti

5.1 Uprava aerodroma

Opisi uprave aerodroma uljučuju sledeće:

- a) šemu organizacije aerodroma na kojoj se vide imena i funkcije ključnog osoblja i njihove odgovornosti;
- b) ime, funkciju i broj telefona osobe koja je na rukovodećem mestu;
- c) bezbednost na aerodromu; i
- d) aerodromske odbore

5.2 Sistem upravljanja bezbednosti

Sistem upravljanja bezbednosti uspostavljen je da osigura pridržavanje svih zahtevanih sigurnosnih uslova i postizanje neprekidnog napredovanja u polju sprovođenja bezbednosti, a najbitnije karakteristike su:

- a) bezbednosna politika, toliko koliko je primenjiva, u procesu upravljanja bezbednosti i u njegovom odnosu sa operativnim i procesima održavanja aerodroma;
- b) rganizacija SUB-a, uključujući osoblje i način dodeljivanja ličnih i grupnih odgovornosti iz domena bezbednosti;
- c) strategija SUB-a i planiranje rada, određivanje ciljeva u radu, određivanje prioriteta za implementaciju bezbednosnih ideja i određivanje kontrole rizika da bi se on održao na najmanjem nivou koji je održiv u praksi, uzimajući uvek u obzir zahteve iz Dela 1, Aneksa 14, Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu i nacionalne propise, standarde, pravila i naredbe;
- d) implementaciju SUB-a, uključujući objekte, metode i procedure za protok bezbednosnih poruka i sprovođenje u delo sistema bezbednosti;
- e) sistem za uvođenje i sprovođenje mera na kritičnim bezbednosnim tačkama koja zahtevaju povišen nivo mera bezbednosti.
- f) mere napredovanja bezbednosti, sprečavanje nesreća i sistem za kontrolu rizika koji uključuje i analizu i otklanjanje nesreća, incidenata, žalbi, kvarova, grešaka, neslaganja i neprekidno praćenje sigurnosti;
- g) interne sigurnosne provere i preglede sistema i programa u cilju postizanja što kvalitetnije kontrole bezbednosti;

- h) sistem za dokumentovanje svih objekata aerodroma vezanih za bezbednost kao i zapise o operacija i poslovima na održavanju aerodroma, uključujući informacije o dizajnu i konstrukciji avionskih puteva i aerodromskog osvetljenja. Sistem bi trebao da omogući lako nalaženje podataka uključujući i mape;
- i) obučavanje i osposobljavanje osoblja uključujući i pregled i procenu zadovoljavajuće obuke osoblja o njihovim dužnostima u domenu sigurnosti i sistem za testiranje njihovih sposobnosti; i
- j) unošenje klauzula vezanih za bezbednost u ugovore za radove na aerodromu i usled toga njihova primena.